

Ringmärkningen vid Falsterbo fågelstation 1990

The ringing activity at Falsterbo Bird Observatory 1990

Lennart Karlsson, Sophie Ehnбом & Göran Walinder

Meddelande nr 141 från Falsterbo fågelstation

Ringmärkningen vid Falsterbo bedrevs under 1990 enligt samma program som under hela 1980-talet, det vill säga med standardiserad fångst under både vår och höst. Totalt ringmärktes 28 844 fåglar av 84 arter under året, vilket är den näst högsta årssumman i den nu elva år långa standardiserade perioden (medeltal 1980-89: 23 645). Sammanlagt faller 98% av totalsumman inom det standardiserade programmets ram (kategori A-C i Appendix).

I Appendix redovisas som vanligt samtliga arters årssummor fördelade på säsonger. Säsongssummorna från fyren och Flommen är direkt jämförbara med motsvarande uppgifter i ringmärkningsrapporterna för 1980-89, publicerade i nr 2 av Anser 1981-90. Enda förbehåll är att fångsten i Flommen upphörde redan den 15 september under 1980-82. Denna inskränkning är för de intressantaste arterna på lokalen dock av marginell betydelse i ett mer långsiktigt perspektiv.

Fångstinsatserna på respektive lokaler under 1990 redovisas i tabell 1. Avvikelserna från medeltalen är i samtliga fall obetydliga (ca -5%).

I denna rapport lämnas som vanligt siffror och kommentarer till årets fångstresultat samt en översikt över pågående specialprojekt med anknytning till ringmärkningen. Dessutom redovisas i vanlig ordning några exempel på återfynd som rapporterats fram till och med april 1991 samt en lista över "Meddelanden från Falsterbo fågelstation" publicerade under 1990.

Tabell 1. Fångstinsats 1990 fördelad på lokaler samt antalet nättimmar i förhållande till genomsnittet för 1980-89 (C 1983-89).

Trapping efforts 1990 distributed on trapping sites and number of net hours in relation to the average number of the period 1980-89 (C 1983-89).

Lokal och period <i>Site and period</i>	Timmar <i>Hours</i>	Nättimmar <i>Net hours</i>	+ / - <i>(%)</i>
A: Fyren 21 Mar - 10 Jun	342	5037	- 6
B: Fyren 21 Jul - 10 Nov	660	8782	- 4
C: Flommen 21 Jul - 30 Sep	338	5383	- 5

A: Fyren 21 mars - 10 juni

Under vårsäsongen ringmärktes 4129 fåglar av 55 arter. Summan ligger strax under medeltalet för 1980-89 (4426). Talrikaste arter var som de flesta vårar rödhake (1668, $\bar{x}$ 1980-89: 1112) och lövsångare (1212, $\bar{x}$ 1980-89: 1545), som tillsammans utgjorde ca 70 % av totalsumman. Därutöver fångades endast tre arter till i över 100 exemplar, nämligen järnsparv (103), årtsångare (137) och kungsfågel (165).

Vintern och våren kännetecknades av extremt mildt väder. I Götaland och sydöstra Svealand var mars 1990 den varmaste marsmånaden sedan mätningarna startade för över 100 år sedan (SMHI 1990). Även resten av våren var extremt mild med rena sommartemperaturer i första veckan av maj. Under senare hälften av maj var vädret mera ostadigt och temperaturerna mer normala. Däremot var vädret i Central- och Sydeuropa extremt ostadigt och kyligt under senare hälften av april. Detta kan ha försvårat flyttningen eller till och med varit ödesdigert för särskilt de insektätande arterna (jfr. nedan).

I tabell 2 visas vårens fångstsiffror för 20 valda arter jämförda med deras medeltal för 1980-89. Bland de arter som tillbringar hela året i Europa noteras låga siffror för

Tabell 2. Fångstsiffror för 20 valda arter under våren 1990 jämförda med medeltalen för 1980-89.
Number of ringed birds in 20 selected species during spring 1990 compared to the average number 1980-89.

	1990	$\bar{x}$ 1980-89
Arter som övervintrar i Europa (Nordafrika)		
<i>Species wintering in Europe (N Africa)</i>		
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	49	48
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	103	191
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	1668	1112
Koltrast <i>Turdus merula</i>	33	67
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	61	66
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	165	193
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	54	152
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	10	20
Arter som övervintrar både N och S om Sahara		
<i>Species wintering both N and S of the Sahara</i>		
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	67	61
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	76	42
Arter som övervintrar i Afrika (S om Sahara)		
<i>Species wintering in Africa (S of the Sahara)</i>		
Näktergel <i>Luscinia luscinia</i>	19	20
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	77	103
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	26	39
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	15	41
Årtsångare <i>Sylvia curruca</i>	137	114
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	61	75
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	44	71
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	1212	1545
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	19	49
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	15	34

järnsparv, koltrast, bofink och sävsparv. Delvis kan detta bero på den mycket milda perioden i mitten av mars, vilket medförde att många fåglar anlände innan ringmärkningssäsongens början den 21 mars. Å andra sidan är t.ex. antalet rödhakar högre än medeltalet vilket till stor del beror på ett kraftigt inflöde under första majveckan (se nedan).

Bland de långflyttande arterna låg fångstsiffrorna under våren i allmänhet under medeltalen. Undantagen är näktergal och årtsångare, båda sydostflyttare. Tillsammans med svarthätta och gransångare är de dessutom de arter som visar en långsiktig ökning av antalet fångade under vårsäsongerna.

Vårens högsta dagssummor uppnåddes i samband med varma perioder i början av april och i början av maj. Allra högst blev summan den 1 maj då 334 fåglar ringmärktes (rödhake 214, lövsångare 74). Även den 1 april blev dagssumman över 300 (rödhake 264, kungsfågel 46). Under de åtta första dagarna i maj låg dagssummorna hela tiden över 100. Därutöver förekom ytterligare 5 dagar med mellan 100 och 200 märkta fåglar (2, 14 april, 14, 19 och 20 maj).

Dagarna med höga fångstsiffror påverkar naturligtvis tidtabellen för de olika arternas ankomst och passage vid Falsterbo. I tabell 3 visas vårsträckets förlopp baserat på fångstsiffrorna. I stort sett verkar fåglarna ha följt den genomsnittliga tidtabellen, åtminstone om man ser till huvudsträckperioden (eller hellre: huvudfångstperioden).

Tabell 3. Vårsträcket 1990 för fyra Europaflyttare och fyra tropikflyttare baserat på fångstsiffror vid Falsterbo, jämfört med medelvärden för 1980-89.

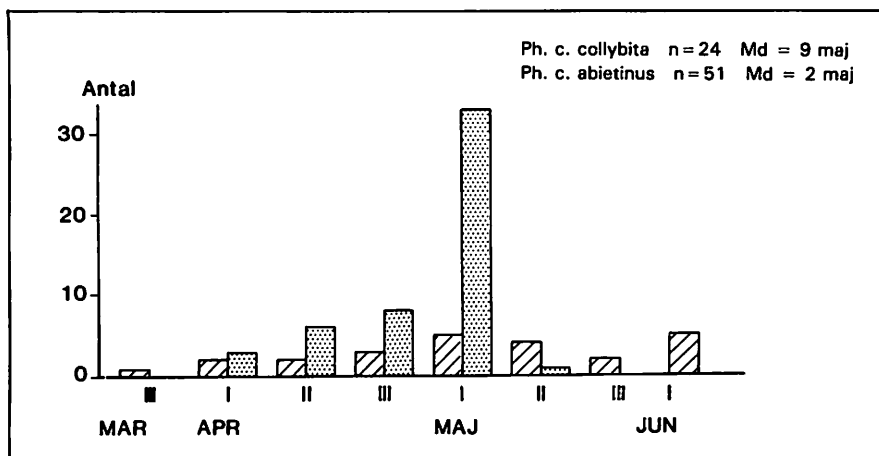
HS = huvudsträckperiod (P05%-P95%). Md = mediandatum.

Spring migration 1990 at Falsterbo in four species wintering in Europe and four species wintering in Africa, south of the Sahara, compared to averages for 1980-89.

1:a = first trapped. HS = major migration period (P05%-P95%). Dgr = days. Md = median date.

Art Species	1990		Dgr	Md	1980-89		Dgr	Md
	1:a	HS			HS			
Europaflyttare:								
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	25.3	26.3-14.5	50	16.4	27.3-10.5		45	17.4
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	21.3	1.4- 8.5	38	1.5	31.3-10.5		41	17.4
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	28.3	29.3-12.5	45	30.4	28.3-11.5		45	19.4
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	21.3	27.3- 5.5	40	1.4	27.3-30.4		35	5.4
Tropikflyttare:								
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	17.5	17.5-10.6	25	3.6	18.5- 8.6		22	31.5
Årtsångare <i>Sylvia curruca</i>	24.4	3.5- 8.6	37	13.5	29.4- 4.6		37	15.5
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	13.5	14.5- 7.6	25	23.5	17.5- 8.6		23	28.5
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	18.4	30.4-21.5	22	8.5	25.4-27.5		33	13.5

De mest iögonfallande avvikelserna är att mediandatum för rödhake och taltrast infaller fjorton respektive tio dagar senare än normalt. Detta har att göra med det ovan nämnda kraftiga inflödet av bland annat rödhake under de första tio dagarna i maj. Under denna period fångades 950 rödhakar, att jämföra med 650 under hela april. Annorlunda uttryckt innebär det att 59 % av rödhakarna fångades under andra hälften av säsongen. Denna andel överträffar med bred marginal noteringarna från alla tidigare år fr.o.m. 1980 (tidigare högsta andel 1985: 34 %). En bidragande orsak till detta "sena" massuppträdande av rödhakar kan vara den långvariga perioden av kyligt och ostadigt väder i Central- och Sydeuropa under senare hälften av april.

Figur 1. Fångst av sydlig respektive nordlig gransångare våren 1990 uppdelad på tiodagarsperioder. Streckade staplar = sydlig gransångare (*Phylloscopus c. collybita*). Prickade staplar = nordlig gransångare (*Ph. c. abietinus*). Md = mediandatum.

Captures of *Phylloscopus c. collybita* (hatched columns) and *Ph. c. abietinus* (dotted columns) in spring 1990 distributed on ten-day periods. Md = median date.

Av vårens 76 ringmärkta gransångare bedömdes 24 (32 %) tillhöra den sydliga rasen *Phylloscopus c. collybita* och 51 bedömdes som tillhörande den nordliga rasen *P. c. abietinus*. Figur 1 visar fördelningen av fångsten per tiodagarsperiod. Fångsten av *collybita* är utspridd över i stort sett hela säsongen (huvudfångstperiod (90 %): 21 mars - 7 juni, mediandatum 9 maj), medan de förbiflyttande *abietinus* är mera koncentrerade i tiden (huvudfångstperiod: 6 april - 6 maj, mediandatum 2 maj).

För tredje våren i rad klassades de förbiflyttande lövsångarna efter utseendet som "sydliga" (grön ovan och gul under) respektive "nordliga" (grå ovan och vit under). Denna uppdelning ingår som en del i "Projekt Lövsångare", ett samarbetsprojekt mellan svenska fågelstationer och enskilda ringmärkare. Ca 12 % av lövsångarna bedömdes som "nordliga", vilket är ungefär samma andel som de två tidigare åren: 1988 11 %, 1989 13 %.

De enda ovanliga fåglarna som ringmärktes under våren var en lundsångare (2k hona den 10 juni) och fyra brandkronade kungsfåglar (två hanar den 21 mars, en hane den 5 april och en hona den 18 april, alla 2k).

B: Fyren 21 juli - 10 november

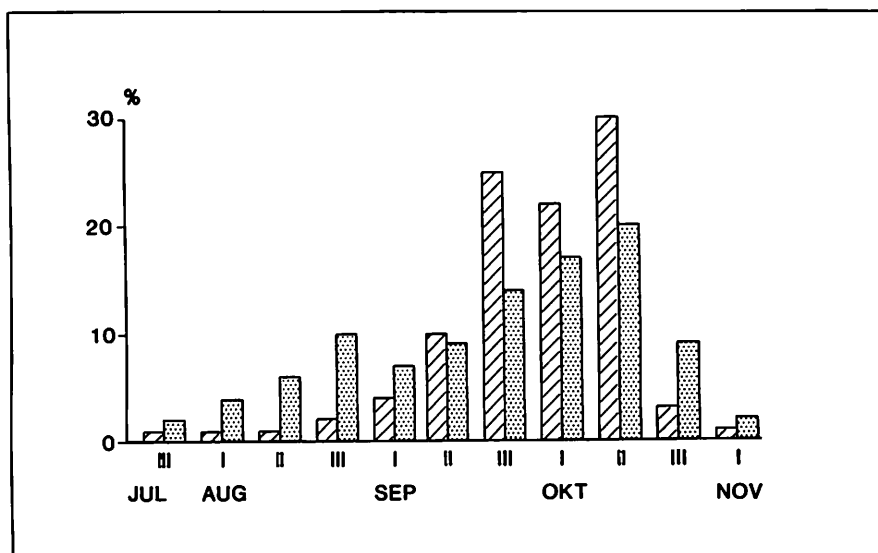
Under höstsäsongen ringmärktes 20 376 fåglar av 70 arter vid fyren, vilket är den näst högsta säsongssumma som uppnåtts (högst 1988: 23 600, medeltal 1980-89: 13 171). Drygt halva säsongssumman (11 113) togs under oktober. Även i september uppnåddes en mycket hög månadssumma (7930), faktiskt den högsta någonsin i september. Detta avspeglas också i listan över de talrikaste arterna (siffrorna i parentes anger medeltalen för 1980-89): Gärdsmyg 1205 (284), rödhake 2328 (2271), kungsfågel 4029 (1622), blåmes 7003 (2578) och grönsiska 1073 (463). Dessa fem arter utgör tillsammans tre fjärdedelar av säsongssumman och blåmesen ensam står för ungefär en tredjedel. Se även tabell 4, där fler arter ingår samt tabell 8 för Flommen. I stort kan man

Tabell 4. Fångststiffror för några valda arter under hösten 1990 jämförda med medeltalen för 1980-89. (Fyren 21 juli - 10 november). För invasionsarterna anges tidigare högsta säsongssumma.

Captures of some selected species during autumn 1990 compared to averages for 1980-89 (Lighthouse garden 21 July - 10 November). In irruption species, the highest total from previous seasons is given.

	1990	$\bar{x}$ 1980-89
Tropikflyttare		
<i>Species wintering in Africa (S of the Sahara)</i>		
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	84	214
Rödöstjört <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	107	260
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	25	63
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	81	82
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	25	43
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	152	282
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	465	1932
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	33	96
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	77	184
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	13	30
Arter som övervintrar både N och S om Sahara		
<i>Species wintering both N and S of the Sahara</i>		
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	110	82
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	129	100
Arter som övervintrar i Europa (Nordafrika)		
<i>Species wintering in Europe (N Africa)</i>		
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	1205	284
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	250	296
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	2328	2271
Koltrast <i>Turdus merula</i>	49	35
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	179	238
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	4029	1622
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	251	201
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	181	100
"Invasionsarter"		
"Irruption species"		
Svartmes <i>Parus ater</i>	716	88: 237
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	7003	88: 5875
Talgoxe <i>Parus major</i>	770	81: 1500
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	1073	88: 2899
Gråsiska <i>Carduelis flammea</i>	274	88: 210

säga, att hösten 1990 kännetecknades av ovanligt få tropikflyttare. Däremot var det synnerligen gott om "europaflyttare" och "invasionsflyttare" under senare delen av säsongen. Detta framgår väl vid en titt på tabell 4 där summorna för i stort sett samtliga tropikflyttare ligger under medeltalen för 1980-89, medan summorna för arterna inom de övriga kategorierna ligger över eller mycket över medeltalen. Under hösten 1990 togs också endast 9 % av den totala säsongssumman före den 11 september mot i genomsnitt 29 % under 1980-89. I gengäld faller 77 % av säsongssumman inom perioden 21 september -20 oktober mot i genomsnitt 51 % 1980-89 (Fig. 2). På grund av europaflyttarnas och invasionsarternas (framför allt mesarnas) samtidiga uppträdande erhöles också en rad mycket höga dagssummor, särskilt skall framhållas den 12 oktober, då inte mindre än 2862 fåglar av 23 arter ringmärktes (se tabell 5).

Figur 2. Total fångst (procent per tiodagarsperiod) hösten 1990 (Fyren 21 juli - 10 november, sträckade staplar) jämförd med genomsnittet för 1980-89 (prickade staplar).

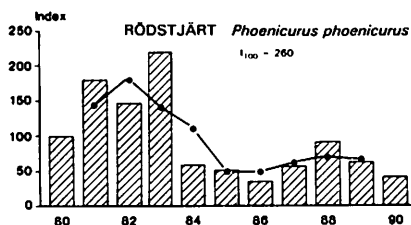
All captures in autumn 1990 (lighthouse garden 21 July - 10 november, hatched columns) distributed as a percentage on ten-day periods. The dotted columns indicate the average distribution 1980-89.

Tabell 5. Dagssummor över 1000 ex vid fyren hösten 1990 samt talrikaste arter och väder kl 0700 (molnighet, vind, sikt och temperatur) respektive dag.

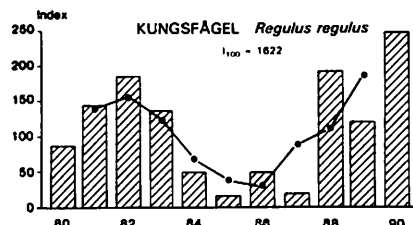
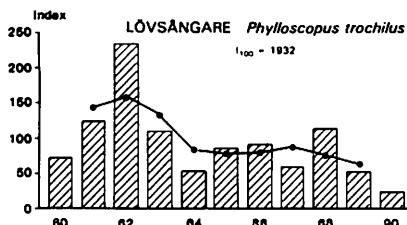
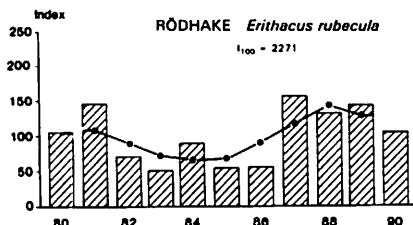
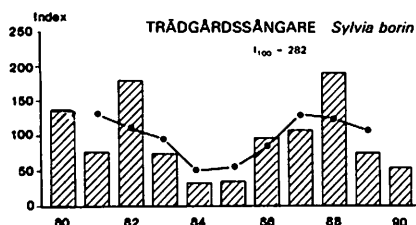
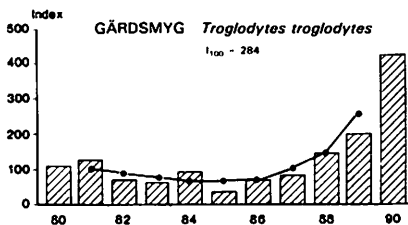
Daily totals with more than 1000 birds ringed during autumn 1990 at the lighthouse. Most numerous species and the weather situation at 0700 hrs (clouds, wind, visibility and temperature) are shown for each day.

Datum Date	Fångst Capture	Väder kl 0700 Weather 0700 hrs
27 sept	1888 fåglar / 31 arter Blåmes 656, rödhake 473, kungsfågel 204, grönsiska 159, gärdsmyg 106	1/8, 0 m/s sikt 30 km, + 5
30 sept	1578 fåglar / 14 arter Blåmes 1082, grönsiska 356	7/8, SW 4 m/s sikt 5 km, + 12
2 okt	1917 fåglar / 28 arter Blåmes 987, kungsfågel 362, rödhake 168	6/8, SW 4 m/s sikt 25 km, + 11
8 okt	1431 fåglar / 17 arter Blåmes 1174	4/8, NNW 8 m/s sikt 65 km, + 10
12 okt	2862 fåglar / 23 arter Kungsfågel 1373, blåmes 621, gärdsmyg 327, rödhake 240, talgoxe 107	7/8, ESE 2 m/s sikt 15 km, + 10
17 okt	1153 fåglar / 23 arter Kungsfågel 520, blåmes 170	7/8, N 2 m/s sikt 3 km, + 12

A

B

Figur 3. Fångst av tre tropikflyttare - A (rödstjärt, trädgårdssångare och lövsångare) och tre "europa-flyttare" - B (gårdsmyg, rödhake och kungsfågel) under elva höstar med standardiserad fångst vid fyren. Staplar = index. Punkter = glidande treårsmedelvärden. Index 100 = medeltalet för 1980-89 (i samtliga fall).

Trapping figures in three long-distance migrants - A (*Phoenicurus phoenicurus*, *Sylvia borin* and *Phylloscopus trochilus*) and three species wintering in Europe - B (*Trogodytes troglodytes*, *Erithacus rubecula* and *Regulus regulus*) during eleven autumns with standardized netting at the lighthouse. Columns = index. Dots = running three year means. Index 100 = average 1980-89 (in all cases).

Reguljära flyttfåglar

Anledningarna till tropikflyttarnas låga fångstsiffror (se exempel i figur 3) nöjer vi oss i detta sammanhang med att spekulera kring. En orsak kan naturligtvis vara en dålig häckningssäsong, dvs. de häckande paren har fått ut färre ungar än normalt. En annan orsak kan vara att antalet häckande par varit ovanligt lågt, beroende på t.ex. svåra förhållanden i vinterkvarteren. Med tanke på de vidsträckt och olika områden som arterna övervintrar i, förefaller det inte särskilt troligt att detta är en generell orsak. Däremot kanske vårflyttningen varit ovanligt besvärlig (se ovan!), vilket också skulle resultera i färre par än normalt. I den mer än tjugofem år långa inventeringsserien i Sörön nära Kvismaren i Närke var t.ex. antalet lövsångarpär 1990 det lägsta i

hela serien (Johannesson 1991). Punkttaxeringarna inom Svensk Häckfågeltaxering visar dock bara en liten minskning för lövsångare 1990 (Svensson 1991).

På samma vis kan man söka faktorer som gynnat den oerhört rikliga förekomsten av europaflyttare. Avgörande i det sammanhanget anser vi att de senaste årens milda vintrar har varit. I flera arbeten har det belagts, att övervintringen är en "flaskhals" för bestånden av dessa arter, under senare tid t.ex. av Hjort & Pettersson (1990). Särskilt för de två minsta arterna i vår fågelfauna, gärdsmyg och kungsfågel, som dessutom övervintrar nordligare än till exempel rödhaken, noterades rekordsiffror under hösten 1990 (Fig. 3).

Fångstens tidsmässiga fördelning för några valda arter visas i figur 4 tillsammans med den genomsnittliga fördelningen för 1980-89. För de tre tropikflyttarna rödstjärt, trädgårdssångare och lövsångare finns en tendens att fler fåglar än vanligt fångades i början av säsongen. Särskilt gäller detta lövsångaren, vars mediandatum inföll redan den 15 augusti, vilket är en dryg vecka tidigare än genomsnittligt. Man kan tolka det antingen som att fåglarna flyttade bort något tidigare än normalt eller som att en relativt sett större andel fåglar från den sydligare delen av rekryteringsområdet (vilka fångas först på säsongen) ingick i fångsten. Genom återfynden vet vi att de flesta lövsångare som ringmärks vid Falsterbo hör hemma i den sydliga hälften av Skandinavien (se karta hos Roos 1984). Man kan alltså tänka sig att lövsångarna i låt oss säga södra Götaland lyckats bättre (relativt sett) med häckningen än de som häckar i t.ex. norra Götaland, Svealand och södra Norge. Vid Jomfruland Fuglestasjon på norska sydkusten fångades t.ex. bara niohundra lövsångare under hösten 1990 mot normalt ungefär tretusen (Cleve & Solvang 1991) och från Akeröya Ornitologiska Stasjon på östsidan av Oslofjorden noterades att "lövsangeren sviktet totalt på hösten" (Viker 1991).

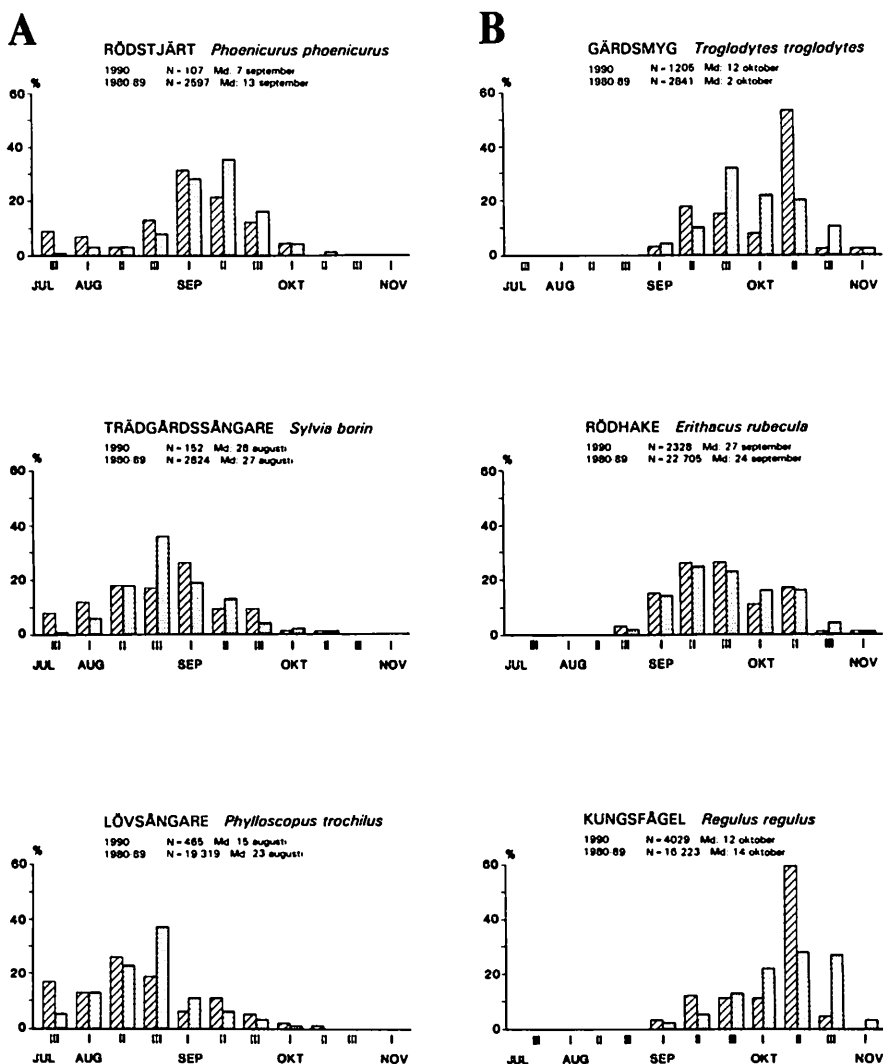
För de tre europaflyttarna gärdsmyg, rödhake och kungsfågel är bilden något annorlunda. Visserligen finns en svag tendens att fler fåglar än normalt fångades under den tidigare delen av säsongen, men dessutom uppträder dessa arter mycket talrikt under hela säsongen. Särskilt gäller det gärdsmyg och kungsfågel, som bägge fångades i större antal än någonsin tidigare (1205 respektive 4029). Tidigare högstanoteringar var för gärdsmyg 570 (1989) och för kungsfågel 3126 (1988). Mediandatum (genomsnittet för 1980-89 i parentes) inföll för gärdsmyg den 12 oktober (2 oktober), för rödhake den 27 september (24 september) och för kungsfågel den 12 oktober (14 oktober). Gärdsmygens sena mediandatum styrs i hög grad av den extremt höga dagsumman just den 12 oktober: 327 ex (27 % av säsongsumman). Detsamma gäller även för kungsfågeln: 1373 ex (34 % av säsongsumman).

En jämförelse med fångstsiffror från de ovan nämnda norska fågelstationerna samt från de flesta svenska flyttfågelstationer visar att såväl gärdsmyg som kungsfågel förekom ovanligt rikligt i Skandinavien under hösten 1990.

Invasionsfåglar

Hösten bjöd på mängder av så kallade invasionsarter. I fångstprotokollen var det främst mesar och siskor som kom att dominera, medan man totalt sett kanske mest kommer att minnas hösten 1990 för de ovanligt kraftiga flyttningsrörelserna av korsnåbbar. Av tabell 4 framgår att för tre arter, nämligen svartmes (716), blåmes (7003) och gråsiska (274) noterades de högsta säsongsummorna hittills inom perioden 1980-90.

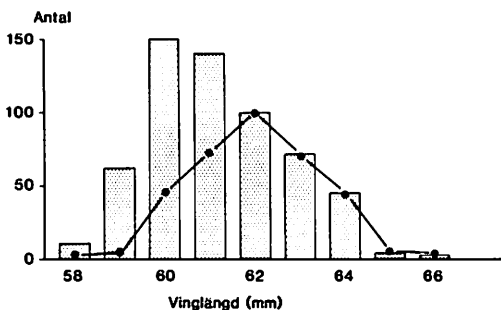
Figur 4. Fångst (procent per tiodagarsperiod) hösten 1990 (streckade staplar) för tre tropikflyttare - A (rödöstjört, trädgårdssångare och lövsångare) och tre "europaflyttare" - B (gårdsmyg, rödhake och kungsfågel) jämförd med den genomsnittliga fördelningen för 1980-89 (prickade staplar). Fyren 21 juli - 10 november. Md = mediandatum.

Captures in autumn 1990 (lighthouse garden 21 July - 10 november, hatched columns) of three long-distance migrants - A (*Phoenicurus phoenicurus*, *Sylvia borin* and *Phylloscopus trochilus*) and three species wintering in Europe - B (*Troglodytes troglodytes*, *Erithacus rubecula* and *Regulus regulus*) distributed as a percentage on ten-day periods. The dotted columns indicate the average distribution 1980-89. Md = median date.

Svartmes

I figur 5 visas svartmesinvasionens tidsmässiga förlopp under 1990 jämfört med de närmast föregående invasionsåren 1982 och 1988. Normalt uppträder svartmesen tidigare än blåmes och talgoxe. Så var även fallet under 1990 då svartmesarna började uppträda i större antal redan under de sista dagarna i augusti. Därefter förekom arten vid fyren ända fram till mitten av oktober. Invasionen av svartmes var alltså betydligt mer utspridd i tiden än för blåmes och talgoxe. Talrikast förekom arten under de två första septemberdekaderna och den första oktoberdekaden: 172 (24 %), 152 (21 %) respektive 140 (20 %) fångades under dessa perioder. Mediandatum inföll den 16 september. Under invasionerna 1982 och 1988 var mönstren helt olika. Under 1982 kulminerade sträcket de tio sista dagarna i september då 175 av totalt 221 (79 %) fångades och mediandatum inföll den 27 september. Annorlunda var det 1988 då sträcktoppen inföll i månadsskiftet augusti-september: 64 (27 %) respektive 121 (51 %) av totalt 237 svartmesar fångades då under sista augusti- respektive första septemberdekaden med mediandatum den 4 september (jfr. figur 5). Dessa skillnader är ju synnerligen intressanta och borde undersökas närmare. Olika faktorer som kan påverka förloppet är till exempel fåglarnas rekryteringsområden och födotillgången under flyttningen. Jämför även med blåmes och talgoxe nedan.

Samtliga fångade svartmesar var årsungar (1k). Någon lätt och säker metod för könsbestämning har vi inte funnit, endast ett fåtal fåglar kunde bestämmas efter de kriterier som anges av Gosler & King (1989). Genom att kombinera dräktkaraktärer med biometrisk data som vinglängd och vikt kan man dock få en fingervisning om könsfördelningen. Vinglängdsfördelningen i figur 6 visar att ett överskott av kortvingade fåglar ingår i fångsten. För svartmesen, liksom för de flesta andra tättingar, gäller att honorna i genomsnitt har kortare vingar än hanarna. Gör man det enkla räkneexperimentet att sätta alla fåglar med vinglängd under 62 mm till honor och alla över 62 mm till hanar, får man mellan 62 och 79 % honor, räknat med hänsyn till gruppen av "obestämda" fåglar (vinglängd 62 mm). En liknande sned könsfördelning är sedan länge känd bland flyttande blåmesar och talgoxar (se nedan).

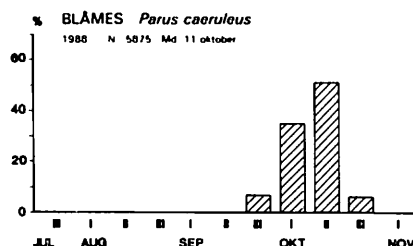
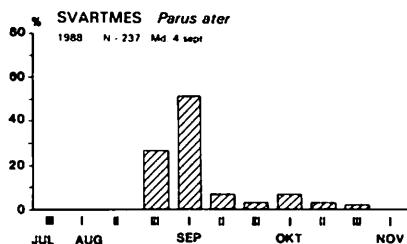
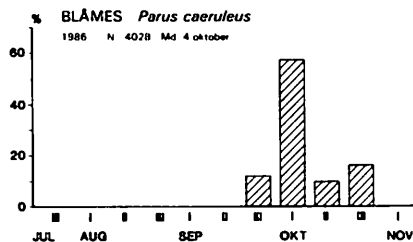
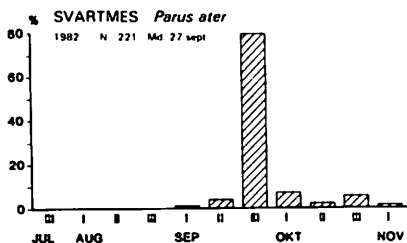
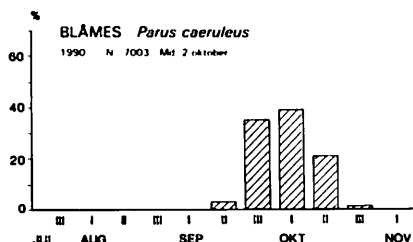
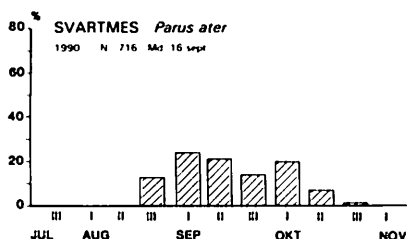

Figur 6. Vinglängdsfördelning hos svartmesar ringmärkta under hösten 1990 (staplar) jämförd med en tänkbar fördelningskurva.

Wing length distribution in *Parus ater* ringed in autumn 1990 (columns) compared to a hypothetical distribution (curve).

Blåmes

Med sjutusen märkta fåglar blev blåmesen höstens i särklass talrikaste art. Någon liknande säsongsumma har aldrig tidigare uppnåtts för en enskild art. Tidigare högstanoteringar gäller också blåmes: 5875 fåglar märktes hösten 1988 och 5718 hösten 1984. Av övriga arter har lövsångaren den högsta säsongsumman: 4534 ex märktes hösten 1982.

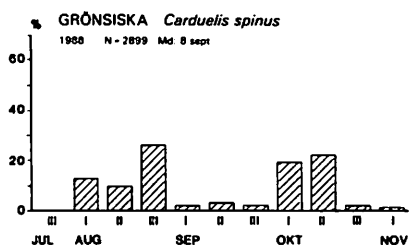
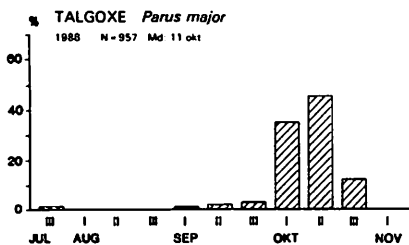
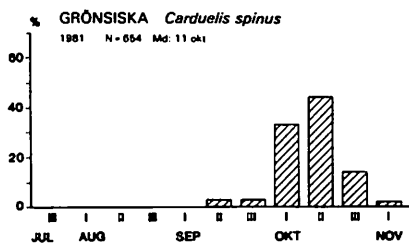
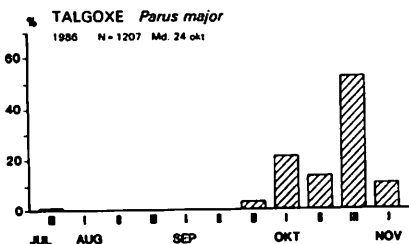
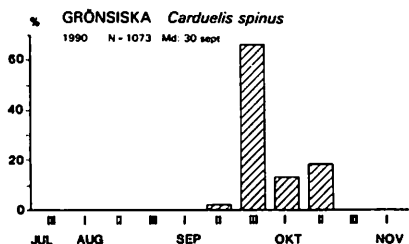
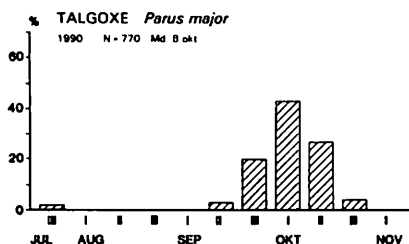
Figur 5. Fångst av fyra invasionsarter (svartmes, blåmes, talgoxe och grönsiska) i procent per tiodagarsperiod hösten 1990 jämförda med exempel från andra invasionsår. Md = mediandatum.

Captures of four irruption species (Parus ater, P. caeruleus, P. major and Carduelis spinus) in autumn 1990 distributed as a percentage on ten-day periods and compared to the pattern in other irruption years. Md = median date.

Huvuddelen av blåmesarna (95 %) fångades inom perioden 20 september - 20 oktober. Mediandatum inföll den 2 oktober. Under 1980-talet har blåmesinvasioner förekommit under sex höstar: 1980, 1981, 1984-86 och 1988. Under samtliga dessa år har invasionerna huvudsakligen också ägt rum under perioden 20 september - 20 oktober (jämför exemplen i figur 5).

Ungfåglarna (1k) utgjorde som vanligt en stor majoritet (95 %) av de förbiflyttande blåmesarna. Andelen honor bland ungfåglarna uppgick till 77 %, vilket ligger inom ramen för könsfördelningen under övriga invasionsår (74-82 %). Andelen honor bland de gamla (2k+) fåglarna uppgick till 90 %, också det en tämligen normal siffra (90-96 % under övriga år).

En rad kontroller av annorstädes ringmärkta blåmesar gjordes och tyder på ett vidsträckt rekryteringsområde för höstens invasion. Det stora antalet märkta fåglar resulterade givetvis också i en mängd återfynd, framför allt från Danmark (se "Återfynd och kontroller" nedan).

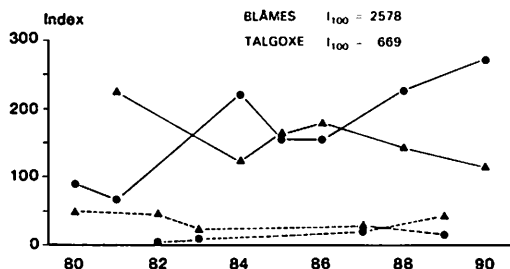

Talgoxe

Med 770 ringmärkta fåglar framstår höstens invasion av talgoxe som tämligen medio-ker. Summan utgör exempelvis bara hälften av den högsta noteringen: 1500 ex hösten 1981. En intressant skillnad är, att talgoxarna, i motsats till blåmesarna, tenderar att bli färre. Under såväl invasionsår som övriga år finns en svagt minskande tendens (Fig. 7).

Huvuddelen av talgoxarna fångades inom perioden 20 september - 20 oktober med mediandatum den 8 oktober. För talgoxen infaller invasionernas maximum lite olika från år till år, som exempel kan nämnas att 1986 inföll toppen så sent som i den sista oktoberdekaden (jämför exemplen i figur 5). Jämfört med svartmes och blåmes intar talgoxen en mellanställning vad beträffar invasionernas tidsmässiga spridning under hösten.

Liksom hos blåmesen utgjordes större delen av de fångade talgoxarna av ungfåglar (92 %), av vilka 76 % var honor (att jämföra med 69-76 % under övriga invasionsår). Bland de gamla fåglarna var andelen honor 75 % (68-80 % under övriga år).

Figur 7. Fångst av blåmes (●) och talgöxe (▲) under elva höstar (1980-90). Invasionsår (>1500 blåmesar, >500 talgöxar) sammanbundna med heldragen, icke-invasionsår med streckad linje. Index 100 = medeltalet för 1980-89.

Captures of *Parus caeruleus* (●) and *P. major* (▲) in eleven autumns (1980-90). Irruption years (>1500 *P. caeruleus*, >500 *P. major*) connected with an unbroken line, years with no irruptions connected with a broken line. Index 100 = average distribution 1980-89.

Grönsiska

Under hösten ringmärktes 1073 grönsiskor, vilket i jämförelse med 1988 (2899 märkta) framstår som en måttlig siffra. Samtidigt är det emellertid det näst högsta antalet under perioden 1980-90, följt av 654 märkta 1981.

Fångsten av grönsiska var starkt koncentrerad till sista septemberdekaden (66 %). Mediandatum inföll den 30 september, som också gav den högsta dagssumman: 356 ex. Frånsett en enda fågel ringmärkt den 5 september saknades arten helt i fångstprotokollen fram till mitten av september. Efter den 20 oktober fångades endast 6 grönsiskor. Detta mönster skiljer sig markant från 1981 och (framför allt) 1988 (se figur 5).

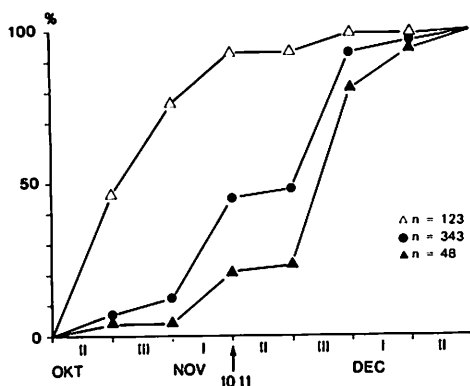
En annan intressant jämförelse är åldersfördelningen. Under hösten 1990 utgjordes 82 % av de fångade grönsiskorna av ungfåglar (1k). Hösten 1981 var motsvarande siffra endast 57 %. Den kraftiga invasionen 1988 bestod av två "vågor", en i augusti och en i början av oktober. Totalt sett var andelen ungfåglar 76 %, men delar man upp dem ytterligare finner man 99 % ungfåglar i den första och endast 46 % i den andra vågen (Karlsson m.fl. 1989). Nog framstår dessa skillnader som så stora att de inte enbart beror på slumpen, men tills vidare avstår vi från att spekulera kring orsakerna.

Könsfördelningen avvek inte nämnvärt från de båda övriga åren. Bland ungfågla-erna var 48 % hanar och bland de gamla var 47 % hanar.

Gråsiska och snösiska

Både grå- och snösiska uppnådde sina hittills högsta säsongssummor under 1990 (274 respektive 9 fram till ordinarie säsongsslut den 10 november). Liksom under 1988 fortsattes fångsten efter detta datum, dock ej dagligen. Fram till mitten av december fångades ytterligare 200 gråsiska och 38 snösiska (bokförda under kategori D i Appendix).

Av gråsiskorna bestämdes 123 st (26 %) som tillhörande den västliga rasen *Carduelis flammea cabaret*, medan 343 st ansågs tillhöra nominatrasen *C. f. flammea*. Åtta fåglar rasbestämdes inte. Som jämförelse kan nämnas att 1988 var andelen *cabaret*-gråsiska 10 %. I slutet av november och början av december fångades sju gråsiska av "holboellii-typ", vilka enligt gällande praxis skall betraktas som en variant av nominatrasen (se t.ex. Svensson 1984).

Figur 8. Fångst av sydlig (Δ) och nordlig ($\bullet$) gråsiska samt snösiska ($\blacktriangle$) hösten 1990 uttryckt som kumulativ procent per tiodagsperiod. Datum (10.11) markerar ordinarie säsongsslut, efter vilket fångst ej bedrevs dagligen.

Captures of *Carduelis flammea cabaret* (Δ), *C. f. flammea* ($\bullet$) and *C. hornemanni* ($\blacktriangle$) in autumn 1990 expressed as a cumulative percentage on ten-day periods. Date (10.11) marks the end of the standardized ringing season, after which daily trapping was not carried out.

I figur 8 visas fångstens tidsmässiga fördelning per tiodagsperiod, och även om daglig fångst ej bedrevs efter den 10 november ger figuren en god bild av de olika kategoriernas förekomst. Som väntat dominerade *cabaret* i början, bland annat fångades 31 ex den 20 och 24 ex den 22 oktober. Från och med november dominerade *flammea* med högsta dagssummor den 5 och 28 november (56 respektive 76 märkta).

Den första snösiskan fångades den 19 oktober och tidsmässigt fördelade sig fångsten av denna art tämligen likt *flammea*-gråsiskorna (se figur 8). De högsta dagssummorna uppnåddes den 27 och 28 november, båda dagarna med 11 exemplar. Den 20 oktober fångades en snösiska med norsk ring!

Åldersfördelningen visar ungefär samma andel ungfåglar inom båda kategorierna av gråsiskor: 73 % hos *cabaret* och 71 % hos *flammea*. Däremot var andelen ungfåglar betydligt större bland snösiskorna, 91 %. Könsfördelningen inom respektive åldersklass framgår av tabell 6. Hos *cabaret* är minst hälften av ungfågarna honor (beroende på gruppen av ej könsbestämda), medan hanarna är i majoritet hos såväl *flammea*-gråsiskorna som hos snösiskorna. Bland de gamla fåglarna är mönstret det samma.

Tabell 6. Ålders- och könsfördelning hos grå- och snösiskor ringmärkta vid Falsterbo hösten 1990. N = antalet fåglar. 1k = ungfåglar. 2+ = gamla fåglar.

Age and sex distribution among *Carduelis flammea* and *Carduelis hornemanni* ringed at Falsterbo in autumn 1990. N = number of birds. 1k = juveniles (Euring code 3). 2+ = adults (Euring code 4).

	N	1k %	1kM %	1kF %	N	2+ %	2+M %	2+F %
Sydlig gråsiska <i>Carduelis f. cabaret</i>	90	13	39	48	33	—	42	58
Nordlig gråsiska <i>Carduelis f. flammea</i>	242	2	68	30	101	1	67	32
Snösiska <i>Carduelis hornemanni</i>	43	9	70	21	4	—	75	25

Övriga invasionsarter

Höstens kraftiga invasion av korsnäbbar medförde att totalt 54 mindre och 4 större korsnäbbar ringmärktes. Fångstens fördelning på lokaler och månader framgår av tabell 7.

Övriga invasionsarter fångades i måttliga eller små antal (se Appendix). Här skall endast nämnas sju mindre hackspettar (högsta antalet sedan 1981) samt en talltita (en raritet på Falsterbonäset, senast fångad 1985).

Tabell 7. Fångsten av mindre och större korsnäbb hösten 1990 uppdelad på lokaler och månader. — = inga fångstförsök.

Captures of Loxia curvirostra and Loxia pytyopsittacus in autumn 1990 distributed on trapping sites and months. — = no trapping efforts.

	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Mindre korsnäbb (N = 54)						
<i>Loxia curvirostra</i>						
Fyren (lighthouse)	11	3	9	14	0	7
Flommen (reed bed)	2	7	1	—	—	—
Större korsnäbb (N = 4)						
<i>Loxia pytyopsittacus</i>						
Fyren (lighthouse)	0	0	0	2	0	2

Rariteter

Inslaget av ovanligare arter var litet, förutom ovan nämnda talltita endast två brandkronade kungsfåglar (den 8 september och 14 oktober, båda unga hanar) samt vårt andra höstfynd av trädgårdsträdskrypare (14 augusti, 1k hane).

Trädgårdsträdskrypare, ringmärkt vid Fyren den 14 augusti. Som jämförelse: en trädskrypare.
Foto: Karin Persson

C: Flommen 21 juli - 20 september

Årets resultat, 3754 märkta fåglar, ligger ca 1500 under medeltalet för 1980-89 (5253). Till stor del beror det på de två talrikaste arterna, rör- och lövsångare, fångades i långt färre antal än normalt (se tabell 8). Däremot fångades säv- och kärrsångare i antal som låg närmre medeltalen för 1980-89 (tabell 8). Tillsammans utgör de fyra nämnda arterna 77 % av den totala säsongsumman och rörsångaren ensam står för 46 %.

Tabell 8. Fångstsiffror för några valda arter under hösten 1990 jämförda med medeltalen för 1980-89 (Flommen 21 juli - 30 september).

Captures of some selected species during autumn 1990 compared to averages for 1980-89 (Reed bed area 21 July - 30 September).

	1990	$\bar{x}$ 1980-89
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	33	246
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	44	82
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	500	587
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	113	110
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	1724	2217
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	562	1191

Tidsmässigt fördelade sig fångsten av säv- och kärrsångare tämligen normalt över säsongen. Mediandatum inföll för sävsångaren den 24 augusti och för kärrsångaren den 12 augusti, vilket är en dag senare respektive två dagar tidigare än "medelmediandatum" för 1983-89 (figur 9).

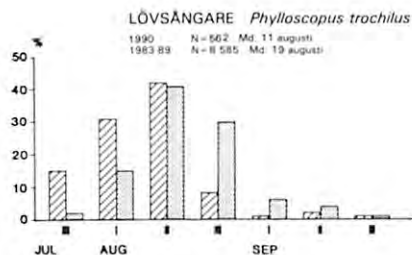
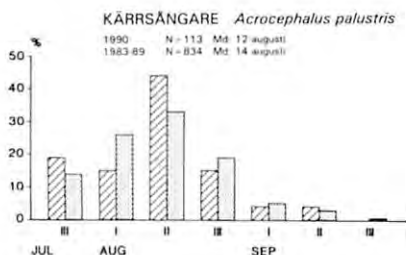
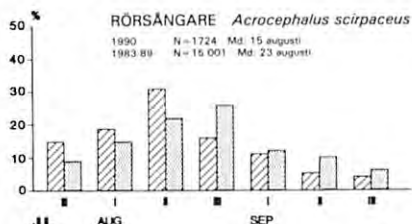
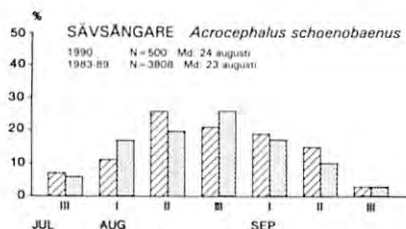
Huvuddelen av rörsångarna fångades däremot något tidigare än normalt. Mediandatum inföll redan den 15 augusti, vilket är åtta dagar tidigare än genomsnittet för 1983-89. Andelen gamla (2k +) fåglar uppgick till 24 %, en siffra som ligger nära medeltalet för 1983-89 (26 %). Andelen fjolåringar (2k) bland de gamla fåglarna var endast 52 %, den näst lägsta noteringen sedan uppdelningen i fjolåringar och äldre började 1985 (jämför med tabell i fjolårets rapport). Den låga andelen fjolåringar faller också väl in i resonemang om 1988 som ett gott och 1989 som ett dåligt häckningsår för rörsångare (Karlsson m. fl. 1990). Hur årets tidsförskjutna sträck med normal åldersfördelning skall tolkas är naturligtvis omöjligt att veta utan närmare efterforskning. En inte alldeles oäven gissning är väl att rörsångarna drabbats av ungefär samma sak som lövsångarna (dåligt häckningsresultat i den nordligare delen av rekryteringsområdet, jfr. ovan). En jämförelse mellan figur 4 och figur 9 ger också ett likartat mönster för löv- respektive rörsångare.

Antalet av lövsångare var, precis som vid fyren, ovanligt lågt (562). Samtidigt var förekomsten av bladlöss i vassen mycket god, åtminstone under första halvan av säsongen. Detta framgår indirekt i figur 9, som visar att 88 % av lövsångarna fångades före den 20 augusti mot i genomsnitt 58 % under 1983-89. Jämför även med lövsångarfångsten vid fyren (Fig. 4).

Fjolårets rekordfångst av pungmes upprepades inte i år, men 36 nymärkningar är jämväl det näst högsta antalet under en säsong. Antalet kontroller var ovanligt få: en ungfågel från Krankesjön den 10 september och en gammal hane med fransk ring den 18 september.

Alla pungmesar utom två fångades under september och hälften av dessa under säsongens sista dag, den 30 september. Man kan alltså befara att pungmesens flyttning inte täcks in helt av Flommenssäsongens längd. Vissa år uppträder arten tidigt på

Figur 9. Fångst (procent per tiodagarsperiod) av säv-, kärr-, rör- och lövsångare i Flommen hösten 1990 (streckade staplar), jämförda med den genomsnittliga fördelningen för 1983-89 (prickade staplar). Period: 21 juli - 30 september. Md = mediandatum.

Captures of Acrocephalus schoenobaenus, A. palustris, A. scirpaceus and Phylloscopus trochilus at Flommen (reed beds) in autumn 1990 (hatched columns) distributed as a percentage on ten-day periods. The dotted columns indicate the average distribution in 1983-89. Trapping period: 21 July - 30 September. Md = median date.

säsongen, vissa år sent och vissa år bådadera (jämför fjolårets rapport). Här är ännu ett uppslag till en specialundersökning!

Av övriga arter av intresse kan nämnas att antalet ladusvalor (29) (äter!) var det lägsta sedan fångsten på Flommen startade 1976 (medeltal 1980-89: 246). Även buskskvättan fångades i litet antal (44 mot medelvärdet 82 för 1980-89). Bland de ovanligare inslagen i fångsten var två kungsfiskare (den 25 respektive 28 juli, båda 1k hanar) och en fältsångare (den 5 augusti, 3k+ hane, andra fyndet i Falsterbo).

Fältsångare, Falsterbo 5 augusti 1990.
 Foto: Karin Persson

Slutligen skall också påpekas att fångstförutsättningarna på lokalen blir allt sämre på grund av att vassen numera inte blir mer än hälften så hög som i början på 80-talet. Detta påverkar sannolikt resultatet för till exempel ladusvala. Tidigare har ladusvalor i stor utsträckning fångats när de lättat ur sovvassarna i gryningen. Under 1990 övernattade som mest ett par tiotal ladusvalor i området. Detta beror troligen främst på att vassarna inte erbjuder lämpliga sovplatser, men kanske också på att ladusvalan minskar i antal. I sträckräkningarna vid Nabben visar ladusvalan en klart minskande tendens (Roos 1990).

Om vassen fortsätter att försämrats är det tveksamt om vi kan fortsätta fångsten i Flommen. Nog för att det finns fåglar där, men många nät är alltför utsatta för vinden redan vid måttliga vindstyrkor.

D: Fångst utom standardprogrammet

Huvuddelen av fåglarna under denna rubrik (grå- och snösiskor) har redan behandlats under avsnittet om invasionsarter ovan. Därutöver är det endast några häckande fåglar (bl.a. tre gransångare av rasen *collybita*) som ringmärktes i samband med inventeringar.

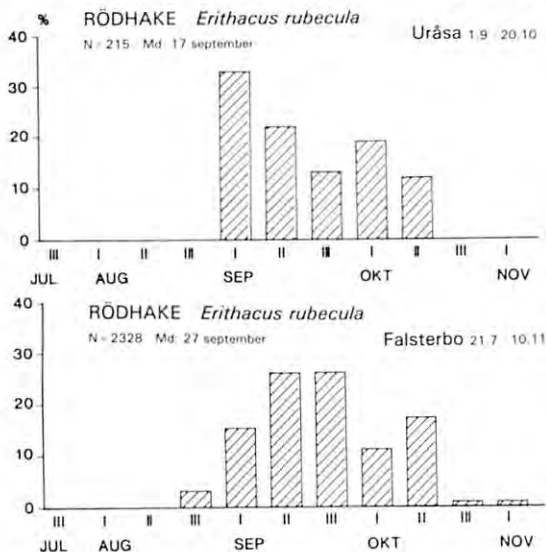
Under hösten 1990 ringmärktes 47 snösiskor vid Falsterbo. Bilden visar den första i raden, ringmärkt den 19 oktober.
Foto: Karin Persson

E: Pullmärkning

Under året ringmärktes 326 boungar, huvudsakligen i holkar. I småfågelholkarna i parken (125 st), som nu kontrollerats i elva år, var resultatet för talgoxe (154) i klass med den tidigare högsta högstanoteringen från 1984 (159). Däremot var antalet blåmesar (29) ett av de lägre i serien. I de tjugo starholkarna vid fågelstationen häckade tio par, som fick totalt 46 flygga ungar. Motsvarande resultat i de tjugo holkarna vid fyren var åtta par som fick 41 ungar. I båda holkgrupperna blir det alltså fem ungar per par. Fem ungar fick också tornfalkparet som häckar i holken på fyren.

Andra projekt med anknytning till ringmärkningen

Under hösten genomfördes ett projekt för att jämföra nattsträckares (rödhakars) uppträdande på en kust- respektive inlandslokal med avseende på åldersfördelning, beteende på rastplatsen, fettupplagring och orientering. Under tiden 1 september - 20 oktober bedrevs sålunda daglig fångst vid Uråsa söder om Växjö. Projektet kunde genomföras tack vare att en rad personer (se nedan) hjälpte till. Ett särskilt tack vill vi rikta till Roland Ylvén, Väckelsång, som på ett utmärkt sätt ordnade alla praktiska detaljer på platsen (tillstånd, ringmärkningslokal, logi m.m.).

Den sista rödhaken i Uråsa....

Foto: Roland Ylvén

Figur 10. Fångst (procent per tiodagsperiod) av rödhakar i Uråsa, Småland (1 september - 20 oktober) respektive Falsterbo hösten 1990. Md = mediandatum.

Captures of Erithacus rubecula at an inland (Uråsa, Småland, 1 September - 20 October) and a coastal site (Falsterbo) in autumn 1990, distributed as a percentage on ten-day periods. Md = median date.

Totalt ringmärktes 545 fåglar av 27 arter, varav 215 rödhakar. Resultaten är för närvarande under bearbetning, och flera intressanta skillnader har hittats. Inte oväntat var andelen gamla fåglar högre i inlandet än vid kusten och fåglarna stannade också avsevärt längre i inlandet. Ett annat intressant resultat var att perioderna med riklig förekomst av rödhakar tenderade att följa varandra så att de inföll en tiodagsperiod senare i Falsterbo (jfr. figur 10). Den höga andelen under första septemberdekaden i Uråsa kan delvis bero på att en mängd lokala fåglar fångades under de allra första dagarna. Måhända betyder den iakttagna tidsförskjutningen att rödhakarna flyttar i relativt långsamt tempo och korta etapper under flyttningens inledningskede.

Flyttfåglarnas orientering är fortfarande en delvis olöst gåta. Visserligen vet vi att fåglarna har en rad olika kompasser att orientera efter, men exakt hur och när de används är fortfarande i långa stycken okänt. Genom de mycket goda kontakterna med flyttfågelgruppen vid Ekologihuset i Lund har vi möjlighet att både följa och medverka i denna spännande forskning. Roland Sandbergs arbete med orienteringsexperiment på främst rödhakar resulterade hösten 1990 i en doktorsavhandling. Vi gratulerar!

För närvarande arbetar Susanne Åkesson med att undersöka hur några långflyttande arter (näktergal, kärrsångare, rödstjärt och svartvit flugsnappare) orienterar under flyttningen. Mycket spännande är därvid den jämförelse mellan kärrsångare fångade vid Falsterbo i augusti och nära ekvatorn (Kenya) i november- december, som genomfördes 1990.

Liksom de senaste två åren har stationen deltagit i det internationella ACRO-projektet för kartläggning av *Acrocephalus*-arternas flyttning genom Europa samt i det svenska Projekt Lövsångare, som är ett liknande projekt för kartläggning av lövsångarens flyttning. Inom det sistnämnda projektet är fältningsdelen nu avslutad och en samlad bearbetning pågår. Även inom ACRO-projektet kommer en rapport om erhållna resultat t.o.m. 1990 snart att publiceras. Detta avslöjade respektive projektledare vid ringmärkmötet i Axvall, Västergötland, i februari.

Återfynd och kontroller

Under tiden 1 maj 1990 - 1 juni 1991 rapporterades totalt ca 150 återfynd av fåglar ringmärkta vid Falsterbo och ett åttiotal kontroller av fåglar med främmande ringar gjordes. Därutöver gjordes en rad kontroller av egna märkningar, huvudsakligen rörsångare och holkhäckande mesar.

Bland såväl återfynd som främmande kontroller var blåmesen den oftast förekommande arten, vilket är föga förvånande med tanke på den höga märksiffran. 31 % av återfynden och 41 % av kontrollerna är blåmesar. Sett i förhållande till märkningssumman har dock bara 0,6 % av blåmesarna hittills rapporterats återfunna, vilket är ungefär lika stor andel som i fyndmaterialet 1947-80 (Roos 1984). I figur 11 visas återfynd och kontroller mer än 10 km från Falsterbo. Återfynden är i de flesta fall fåglar som kontrollerats av ringmärkare vid danska fångstplatser. Från Stigsnes på sydvästra Själland rapporterades till exempel 26 återfångade blåmesar. Frånsett ett fynd efter tre och ett efter 18 dagar gjordes alla de övriga mellan 8 och 14 dagar efter märkningen (medeltal 11 dagar).

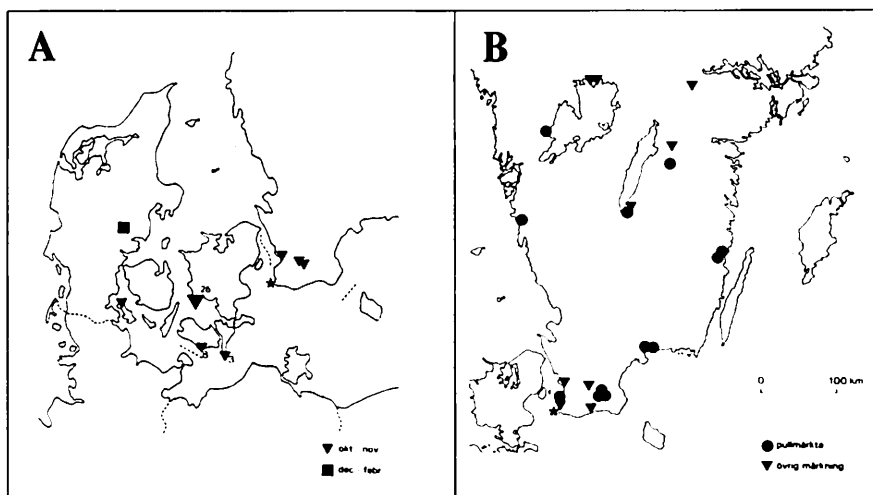
De främmande kontrollerna är i hälften av fallen fåglar märkta som boungar, och de ger en fingervisning om ett vidsträckt rekryteringsområde för höstens invasion (jfr. figur 11).

För de andra två mesarterna som uppträdde invasionsartat, svartmes och talgoxe har inga fynd rapporterats från andra sidan Öresund. En svartmes kontrollerades vid Klagshamn efter fyra dagar och en talgoxe i Östra Greve efter tio dagar. En pullmärkt fågel av vardera arten från Småland är allt i kontrollväg.

Bland häckplatsfynd av andra arter kan nämnas en ärtsångare från Akeröya i Oslofjorden (två år i rad), en trädgårdssångare från Dalarna, en svartvit flugsnappare i Rogaland, Norge och en gulsparv i Södermanland. Till häckplatsfynden skall vi också räkna tornfalkarna på Falsterbo fyr. Hanen i paret märktes efter att ha varit omhändertagen för vård i december 1989 av Jan-Åke Hillarp i Skanör. Honan märkte vi själva som ungfågel hösten 1986.

Några "snabbfynd" värda att nämnas är till exempel en rörsångare som märktes i Flommen kl 07 den 1 augusti och kontrollerades vid Hamburg kl 15 påföljande dag (32 timmar, avstånd 279 km) och en kungsfågel märkt den 9 april och kontrollerad vid Jomfruland på norska sydkusten efter 5 dagar.

Bland "gamlingarna" skall nämnas en knappt sjuårig järnsparv (näst äldsta järnsparven i Sverige enligt Staav (1989)), samt en nötskrika märkt som ungfågel under invasionen 1977 och återfunnen i Småland i mars 1991, då den alltså var nästan 14 år gammal. Den äldsta nötskrikan i det svenska fyndmaterialet är knappt 17 år (Staav 1989).

Figur 11. Återfynd (A) och kontroller (B) av blåmesar ringmärkta under invasionen hösten 1990.
*Recoveries of (A) and controlled (B) *Parus caeruleus* during the irruption in autumn 1990.*

Avslutningsvis några fynd av det mera udda slaget: En vattenrall återfanns i februari på Isle of Man, vilket är vårt första fynd av arten på de Brittiska öarna. En av de två kungsfiskare som märktes vid Flommen återfanns död i Hilleröd på norra Själland efter nio dagar. Den 30 maj kontrollerades en gulhämpling med dansk ring vid fyren. Den visade sig vara märkt på Læsö 11 dagar tidigare och är ju därmed ett märkligt parallellfall till den trädgårdsträdkrypares som kontrollerades i juni 1988.

Meddelanden från Falsterbo fågelstation

Under 1990 och fram till och med maj 1991 har följande nummer utkommit i stationens meddelandeserie:

- Nr 132. Roos, G. 1990. Sträckräkningar vid Falsterbo höstarna 1985, 1986 och 1987. (Summary: *Visible autumn migration at Falsterbo in 1985, 1986 and 1987.*) - Anser 29: 3-52.
- Nr 133. Karlsson, L., Svensson, O. & Walinder, G. 1990. Ringmärkningen vid Falsterbo fågelstation 1989. (Summary: *The ringing at Falsterbo Bird Observatory in 1989.*) - Anser 29: 123-146.
- Nr 134. Kjellén, N. 1990. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön hösten 1989. (Summary: *Age and sex ratio among raptors migrating past the Falsterbo peninsula in the autumn of 1989.*) - Anser 29: 173-190.
- Nr 135. Kjellén, N. 1991. Första fynd i Sverige: Dvärglärka i Falsterbo 27-28 april 1986. (Summary: *First record in Sweden: Lesser Short-toed Lark at Falsterbo 27-28 April 1986.*) - Vår Fågelvärld 50: 52-53.
- Nr 136. Sandberg, R. 1990. Sunset orientation of Robins, *Erithacus rubecula*, with different fields of sky vision. - Behav. Ecol. & Sociobiol. 28: 77-83.

- Nr 137. Sandberg, R., Persson, K. & Pettersson, J. 1991. Migratory orientation of free-flying Robins *Erithacus rubecula* and Pied Flycatchers *Ficedula hypoleuca*: Release experiments. - *Ornis Scandinavica* 22: 1-11.
- Nr 138. Roos, G. 1991. Sträckräkningar vid Falsterbo hösten 1988. (Summary: *Visible bird migration at Falsterbo in autumn 1988.*) - Anser 30: 1-28.
- Nr 139. Jönsson, P.E. 1991. Svartbenta strandpiparen *Charadrius alexandrinus* i Skåne 1990 - en projektrapport. (Summary: *The Kentish Plover Charadrius alexandrinus in Scania, South Sweden, 1990 - a report from a conservation project.*) - Anser 30: 41-50.
- Nr 140. Kjellén, N. 1991. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön hösten 1990. (Summary: *Age and sex ratio among raptors migrating past the Falsterbo peninsula in the autumn of 1990.*) - Anser 30: 77-100.

Särtryck av dessa uppsatser, liksom av tidigare publicerade meddelanden, kan beställas från fågelstationen (adress nedan).

Tack

I själva ringmärkningsarbetet deltog (förutom undertecknade): Lothar Bach, Jette Brandt, Fredrik Haas, Björn Hillarp, Björn Malmhagen, Klaus Malling Olsen, Anna Karin Olsson, Karin Persson, Andrea Ruf, Göran Svahn och Ola Svensson. Dessutom medverkade en rad frivilliga "fågelplockare" under de stora fångstdagarna i september och oktober. I genomförandet av Uråsa-projektet deltog (förutom undertecknade): Fredrik Haas, Jonas Hedin, Per-Stefan Hallberg, Per-Sture Ljungdahl, Mikael Svensson, Ola Svensson och Roland Ylvén. Till samtliga dessa, samt till alla andra som engagerat sig i stationens verksamhet under 1990, vill vi härmed framföra vårt hjärtliga tack!

Fyren 30 september 1990. I nätet: blåmesar och grönsiskor. Vid nätet: Anna Karin Olsson, Dennis Hasselqvist, Ola Svensson och Fredrik Haas.

Foto: Karin Persson

Referenser

- Cleve, A. & Solvang, R. 1991. Jomfruland Fuglestasjon - virksomheten i 1990. - Ringmerkaren Nr 3: 101-106.
- Gosler, A.G. & King, J.R. 1989. A sexually dimorphic plumage character in the Coal Tit *Parus ater* with notes on the Marsh Tit *Parus palustris*. - Ringing & Migration 10: 53-57.
- Hjort, C. & Pettersson, J. 1990. Flyttfåglarnas antal och den föränderliga miljön. - Calidris 19: 13-23.
- Johannesson, H. 1991. Häckfågeltaxeringen i Sörön 1990. - Fåglar i Kvismaren 6, nr 2: 48-51.
- Karlsson, L., Persson, K. & Walinder, G. 1989. Ringmärkningen vid Falsterbo fågelstation 1988. - Anser 28: 133-152.
- Karlsson, L., Svensson, O. & Walinder, G. 1990. Ringmärkningen vid Falsterbo fågelstation 1989. - Anser 29: 123-146.
- Roos, G. 1984. Flyttning, övervintring och livslängd hos fåglar ringmärkta vid Falsterbo (1947-1980). - Anser, Suppl. 13. Lund.
- Roos, G. 1990. Fågelsträckräkning vid Falsterbo. Rapport från verksamheten 1989. - Statens Naturvårdsverk, Rapport 3799. Solna.
- SMHI. 1990. Väder och vatten. Norrköping.
- Staav, R. 1989. Åldersrekord för fåglar ringmärkta i Sverige - Aktuell lista 1989. - Vår Fågelvärld 48: 251-275.
- Svensson, L. 1984. Identification Guide to European Passerines. 3 uppl. Stockholm.
- Svensson, S. 1991. Hur blir fågelåret 1991? - Vår Fågelvärld 50: 40-41.
- Viker, M.G. 1991. Akeröya Ornitologiske Stasjon 1990. - Ringmerkaren Nr 3: 122-126.

Summary

Daily trapping of migrants (mainly passerines) was carried out at Falsterbo (55.23 N, 12.50 E), southern Sweden, during spring and autumn of 1990. The trapping efforts at the standard sites, Fyren (lighthouse garden) and Flommen (reed bed area) are summarized in Table 1. Annual and seasonal totals of all species are given in Appendix. Out of a grand total of 28 844 birds (x 1980-89 = 23 645), 98 % were trapped within the standardized trapping scheme (A-C in Appendix).

A: Fyren (lighthouse garden) 21 March - 10 June

In spring 4129 birds of 55 species were ringed, which is slightly below the average for 1980-89 (4426). Most numerous were Erithacus rubecula (1668, x 1980-89: 1112) and Phylloscopus trochilus (1212, x 1980-89: 1545).

Table 2 shows the ringing totals for 20 selected species compared to the average for 1980-89. In many cases the numbers in 1990 are below the average. The reasons behind this are probably to a great extent weather conditions during early spring, which caused earlier arrival than normal in species like Turdus merula and Fringilla coelebs (i.e. before the ringing season started on 21 March). On the other hand, species like Erithacus rubecula (which also mainly spends the winter in Europe) arrived on average later than normal, probably because the weather in southern Europe was very cold and rainy during the second half of April. This may also have affected the low numbers in some long-distance (trans-Saharan) migrants.

Table 3 shows the main migration period (during which 90 % of the birds were caught) and median date in spring 1990 for four species wintering in Europe and four in Africa. The differences from the "normal" migration periods are probably due to the weather conditions mentioned above.

Out of 76 ringed *Phylloscopus collybita*, 24 belonged to the nominate race *Ph. c. collybita* and 51 to the northern subspecies *Ph. c. abietinus*. The seasonal time distribution is shown in Fig. 1.

Rare birds caught in spring were one *Phylloscopus trochiloides* and four *Regulus ignicapillus*.

Brandkronad kungsfågel, *Regulus ignicapillus*

Foto: Jan Elmelid/N

B: Fyren (lighthouse garden) 21 July - 10 November

During this period, 20 376 birds of 70 species were ringed (x 1980-89: 13 171). Most numerous were *Troglodytes troglodytes* 1205 (x 1980-89: 284), *Erithacus rubecula* 2328 (2271), *Regulus regulus* 4029 (1622), *Parus caeruleus* 7003 (2578) and *Carduelis spinus* 1073 (463). See also Table 4.

In general there were fewer long-distance migrants ringed than normal (i.e. average 1980-89) but a lot more medium-, short-distance and partial migrants (cf. Table 4). Only about 9 % of the total for the season refers to the period before 11 September,

compared to on average 29 % during 1980-89 (Fig. 2). On the other hand, 77 % of the total refers to the period 21 September - 20 October compared to 51 % during 1980-89. Some extremely high daily totals are shown in Table 5.

Three examples of long-term trends in long-distance migrants and in medium-/short-distance migrants respectively are shown in Fig. 3. Possible explanation, such as breeding success and conditions during wintering and spring migration are briefly discussed.

The seasonal distribution (percentage per ten-day period) of some selected species is shown in Fig. 4 along with the average distribution for 1980-89. There is a tendency that a larger part than normal was trapped at the beginning of the season, especially in the long-distance migrants. Either the birds started their autumn migration earlier than usual or there was a higher proportion of birds from the southern part of the recruitment area. The latter explanation is supported by very low ringing figures in for example *Phylloscopus trochilus* at some Norwegian bird observatories.

Also the very high numbers of for example *Troglodytes troglodytes* and *Regulus regulus* are well in line with data from other Scandinavian bird observatories. Among irruption species the totals for *Parus ater* (716), *P. caeruleus* (7003) and *Carduelis flammea* (274) were the highest numbers during the standardized trapping 1980-90.

Fig. 5 shows the seasonal distribution of *Parus ater*, *P. caeruleus*, *P. major* and *Carduelis spinus*. Among the three *Parus*-species the greatest variation is found in *P. ater*, and the least in *P. caeruleus*.

All trapped *P. ater* were juveniles (Euring code 3). According to wing length there was a majority of females (62-79%, see Fig. 6), which is similar to the sex distribution in *P. caeruleus* and *P. major*. However, the sex distribution shown in Fig. 6 is only a rough estimation.

There is a tendency over the last eleven years that *P. caeruleus* is increasing in numbers, while *P. major* is decreasing (Fig. 7).

In late autumn high numbers of *Carduelis flammea* and *C. hornemanni* were trapped. After the end of the ordinary season the trapping of these species continued, though not daily, till mid-December. In all, 474 *C. flammea* and 47 *C. hornemanni* were ringed. In *C. flammea*, 26 % were of the western subspecies *C. f. cabaret*. The distribution on ten-day periods for the two subspecies of *C. flammea* and also for *C. hornemanni* is shown in Fig. 8, and the age and sex distribution is shown in Table 6.

Although very many crossbills, *Loxia* sp., were seen on migration, only a few were trapped in the mist-nets. Table 7 gives a survey of the crossbill captures.

Rare birds ringed during autumn were two *Regulus ignicapillus*, one *Parus montanus* (first since 1985), and one *Certhia brachydactyla*.

C: Flommen (reed bed area) 21 July - 30 September

The total, 3754 ringed birds, is 1500 below the average for 1980-89. Both *Acrocephalus scirpaceus* and *Phylloscopus trochilus*, the two most numerous species at this site, were trapped in numbers far below the average (Table 8). The time distribution differs also a bit compared to the normal distribution of these two species (Fig. 9). The reasons for this, such as age distribution and breeding success this year and previous ones, are briefly discussed.

Remiz pendulinus mainly occurred in September, and 36 birds were ringed. This is the second highest seasonal total, although it is far below the highest (117 in 1989).

Rare birds at this site were two *Alcedo atthis* and one *Acrocephalus agricola* (second record at Falsterbo, the first being in 1962).

Special projects

During autumn a special study was carried out in order to compare the behaviour of nocturnal migrants (Robins) at an inland and a coastal stop-over site respectively. Different aspects, such as time and age distributions, fat accumulation and orientation were studied. The results will be published soon in a special report. As an example the time distribution on ten-day periods at the two sites is shown in Fig. 10. There is a tendency that periods with many (or few) Robins occur ten days later at Falsterbo. This may indicate a slow migration over the southern part of Sweden.

*The Bird Observatory is also taking part in some of the work carried out by the Bird Migration Group at the University of Lund. One project concerns the orientation in some long-distance migrants, especially *Acrocephalus palustris* and *Luscinia luscinia*. As a part of this project, orientation experiments in *A. palustris* were carried out at Ngulia, Kenya, in November-December 1990 (Susanne Åkesson).*

Recoveries

*Between 1 May 1990 and 1 June 1991, 150 recoveries were reported and 80 birds ringed elsewhere were controlled at Falsterbo. The most frequent species was *P. caeruleus* and fig. 11 shows the distribution of recoveries and controls more than 10 km from Falsterbo. The recoveries are mostly birds recaptured at Danish ringing sites. At Stigsnaes, SW Zealand, 26 birds were recaptured, on average 11 days after they were ringed at Falsterbo. The distribution of the ringing sites for the birds that were controlled at Falsterbo indicates a wide recruitment area.*

*Among other recoveries was an *Acrocephalus scirpaceus* ringed at 0700 hrs on 1 August and recaptured near Hamburg, Germany, at 1500 hrs the next day (32 hours, distance 279 km). A *Garrulus glandarius* ringed in October 1977 was found dead in March 1991, which means that it was nearly 14 years old.*

Lennart Karlsson, Sophie Ehnbohm & Göran Walinder,
Falsterbo fågelstation, Box 17, 230 11 Falsterbo.

APPENDIX

Ringmärkta fåglar vid Falsterbo fågelstation 1990 fördelade på fångstlokaler. A: Fyren 21 mars - 10 juni. B: Fyren 21 juli - 10 november. C: Flommen 21 juli - 30 september. D: Fångst utanför standard-programmet. E: Pull.

Number of birds ringed at Falsterbo Bird Observatory in 1990 distributed on different trapping sites. A: Fyren 21 March - 10 June. B: Fyren 21 July - 10 November. C: Flommen 21 July - 30 September. D: Trapping outside the standard scheme. E: Pulli.

	A	B	C	D	E	SUMMA
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1	-	-	-	-	1
Sparvhök <i>Accipiter nisus</i>	1	37	-	-	-	38
Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>	-	-	-	-	5	5
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	-	-	4	-	-	4
Större strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	-	-	-	-	3	3
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	-	-	4	-	-	4
Småtärna <i>Sterna albifrons</i>	-	-	-	-	3	3
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	-	1	-	-	-	1
Tornsvala <i>Apus apus</i>	-	1	-	-	-	1
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	-	-	2	-	-	2
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	4	-	-	-	-	4
Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>	-	1	-	-	-	1
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	-	10	-	-	-	10
Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>	-	7	-	-	-	7
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	-	1	-	-	-	1
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	-	-	4	-	-	4
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	1	3	29	-	-	33
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	10	84	17	-	-	111
Ångspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	-	4	1	-	-	5
Gulärta <i>Motacilla flava</i>	-	1	24	-	-	25
Sädesärta <i>Motacilla alba</i>	15	2	8	-	-	25
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	49	1205	36	-	-	1290
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	103	250	110	-	-	463
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	1668	2328	43	-	-	4039
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	19	7	-	-	-	26
Blåhake <i>Luscinia svecica</i>	2	-	1	-	-	3
Svart rödstjärt <i>Phoenicurus ochruros</i>	8	7	-	-	-	15
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	77	107	1	2	13	200
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	5	6	44	-	-	55
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>	3	7	2	-	-	12
Koltrast <i>Turdus merula</i>	33	49	-	-	-	82
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	5	1	-	-	-	6
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	61	179	1	-	-	241
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	8	23	-	-	-	31
Dubbeltrast <i>Turdus viscivorus</i>	1	-	-	-	-	1
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	-	3	2	-	-	5
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	1	1	500	-	-	502
Fältsångare <i>Acrocephalus agricola</i>	-	-	1	-	-	1
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	7	1	113	-	-	121
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	26	25	1724	-	-	1775
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	15	25	2	-	-	42
Årtsångare <i>Sylvia curruca</i>	137	81	8	-	-	226
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	61	25	34	-	-	120
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	44	152	1	-	-	197
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	67	110	-	-	-	177
Lundsångare <i>Phylloscopus trochiloides</i>	1	-	-	-	-	1
Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	5	7	1	-	-	13
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	76	128	14	3	-	221
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	1212	465	562	-	-	2239
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	165	4029	5	-	-	4199

Brandkr. kungsfågel <i>Regulus ignicapillus</i>	4	2	-	-	-	6
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	6	33	1	-	-	40
Mindre flugsnappare <i>Ficedula parva</i>	3	2	-	-	-	5
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	19	77	-	3	23	122
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	1	9	-	-	-	10
Tallita <i>Parus montanus</i>	-	1	-	-	-	1
Svartmes <i>Parus ater</i>	2	716	5	-	-	723
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	9	7003	141	-	29	7182
Talgöxe <i>Parus major</i>	8	770	4	3	163	948
Trädskrypare <i>Certhia familiaris</i>	1	10	-	-	-	11
Trädgårdsträdskrypare <i>Certhia brachydactyla</i>	-	1	-	-	-	1
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	-	-	36	-	-	36
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	15	13	1	-	-	29
Varfågel <i>Lanius excubitor</i>	-	1	-	-	-	1
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	-	1	-	-	-	1
Skata <i>Pica pica</i>	-	3	-	-	-	3
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	28	15	-	1	87	131
Gråsparv <i>Passer domesticus</i>	-	15	3	-	-	18
Pilfink <i>Passer montanus</i>	2	235	1	-	-	238
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	54	251	-	-	-	305
Bergfink <i>Fringilla montifringilla</i>	2	55	-	-	-	57
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	37	181	-	-	-	218
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>	2	3	-	-	-	5
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	5	1073	13	-	-	1091
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	24	1	-	-	-	25
Vinterhämpling <i>Carduelis flavirostris</i>	-	8	-	-	-	8
Gräsiska <i>Carduelis flammea</i>	2	274	1	200	-	477
Snösiska <i>Carduelis hornemanni</i>	-	9	-	38	-	47
Mindre korsnäbb <i>Loxia curvirostra</i>	-	37	10	7	-	54
Större korsnäbb <i>Loxia pytyopsittacus</i>	-	2	-	2	-	4
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	1	2	2	-	-	5
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	-	88	-	-	-	88
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	3	95	-	-	-	98
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	10	17	238	-	-	265
<hr/>						
TOTAL Total	4129	20376	3754	259	326	28844
Arter Species	55	70	43	9	8	84
<hr/>						